

Hajnali részegség

2015 március 09. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Mondanivalóm önmagában csaknem súlytalan, semmi különösebb zavart nem okoz senki életében. Annál nagyobb zavart fognak okozni jelen ügyünkben a megszokás, a rosszul értelmezett tekintélytisztelet, a gondolkodni restség és egyéb emberi fogyatékoságok.

Csakis ezek miatt a bevezetőm csaknem hosszabb, mint maga a tárgyalás.

A legkülönbözőbb művészetek alkotásaira is érvényes, hogy a végtermék, amikor a közönség elé kerül, egyáltalán nem az alkotóművész kezéből kerül oda. Amikor a közönség találkozik a művel, az az alkotómunka lezárulta után még különböző módosulásokon ment keresztül. E módosulások természetesen nem érinthetik az alkotás lényegi jellemzőit, szándékolt és kifejezett tartalmát, ám azokat inkább elsegítik, hangsúlyozzák. Általában és többnyire egyszerű hibajavításról van szó, de nem feltétlenül. Lássuk a példákat.

A legegyszerűbb eset legyen egy fekete-fehér grafika. Azt alkotója pár vonalat húz krétával a fehér papírra, utána jól elteszi, majd amikor meghívást kap kiállításra, elveszi, és átadja a kiállítás rendezőjének. Fog intézkedni, milyen foglalatban (paszpartu méretei, színe, keret jellege) milyen helyen (hátsó zugban vagy elöl, széles falon) látja meg a közönség éppen ezt lapot. Ezzel alapvetően befolyásolhatja a közönség véleményét az adott műről.

Sokkal összetettebb egy bronzszobor elkészülte, de a stáb felsorolása helyett itt elég csak a cizellőr szerepét említeni. Az öntés után ugyanis az anyag és az eljárás sajátosságai miatt a bronz felülete iszonyú ronda, tele van apró hibákkal, buborékokkal, mifénével. Ezeket javítani, eltüntetni már egy külön szakma, a cizellőrdolga, tehát a nagy és drága szobor végső formáját sem az alkotó keze műveli elénk.

Tárgyunkhoz közelítve nézzük az irodalmi mű sorsát. Bizony erre is jellemző, hogy a szerző kéziratát átadja a kiadónak, és utána még emberek hada olvassa, szerkeszti, bírálja, tördeli, gyömszőli és módosítja is szükség szerint, míg az olvasó elé kerülhet. Igaz, közben vissza is adják szerzőnek, vállaljon már az is némi felelősséget az esetleges változtatásokért.

Fentieket kerekítendő érdemes tudni, hogy az alkotóknak azért viszonylagos szabadságuk van az utómunkákat illetően. Van szobrász, aki maga cizellál, mást nem enged hozzányúlni művéhez. Van (volt) író, aki ragaszkodván tenyeres-talpas stílusához, nem engedte lektorálni írásait. Ám ezek a kivételek, és egyáltalán nem változtatnak az alapvetően tényen, hogy a művészi alkotás mindig csapatmunka, és ebben a csapatban egyáltalán nem az alkotó az utolsó szó.

A tárgyra térek. Irodalmi életünk idestova nyolcvan éve hurcol egy önmagában jelentéktelen, ám értelmetlenségében rendkívül bosszantó – nyomdai? kézírás-béli? eredetét nem tudom – hibát. Jól emlékszem, hogy e nyolcvan évnek kábé a felénél is szót kapott e fura dolog - a mi irodalom-óránkon. Tanárunk nem tudott állást foglalni, most hát tegyük meg. Kosztolányi Hajnali részegség című versének záró szakaszában van egy fura sor:

„dalolni kezdtem ekkor azúrnak,”

(135. sor)

és ezen diák-tanár megakadt, és most vén fejjel is megakadok, mert ami hiba volt újkorában, a maga idejében, most már hogy is mondjam... botorsággá súlyosbodott. Tudom, mások erre mondják, hogy költői szabadság, vagy jelképek így meg úgy... De elfogadni nem tudom. Nem tudom elfogadni azért, mert a versben, ha jó vers, abban nem csak szabadság van, hanem kemény rend is kell legyen. Miért írna le olyat bárki, amit nyolcvan év múlva sem ért - senki? Igaz, láttunk már ilyet, de nem Kosztolányitól. Nála rend van a versen belül. Olyan rend, amely megengedi, sőt biztosítja, segíti és követeli, hogy tegyük végre helyére a dolgot, javítsuk ki a hibát! Olyan rend, amely biztos utat mutat a költő gondolatainak pályáján, amelyen úgy nem lehet eltévedni, mint a vasúton két váltó között. Először is, vegyük észre, hogy a vers fő jelenetét, a grandiózus látomást, az égi hatalmak bálját meghatározza és uralja valaki. Vendéglátó nélkül nincs is bál, és mivel ez a természetes és normális, egy néven nem nevezett úr említetik már előbb:

„el?kel? úr, az ég óriása,”

(79. sor)

majd lássuk a hibát, de a rákövetkező sorokkal együtt:

„dalolni kezdtem ekkor azúrnak,

(135. sor)

annak, kir?l nem tudja senki, hol van,

annak, kit nem lelek se most, se holtan.”

és vegyük végre észre, hogy az „azúr” nem természeti jelenség, nem fénytörés, nem állat és nem növény és nem valamilyen jelkép, mert rá vonatkozóan Kosztolányi határozottan és kizárólag emberi és emberfeletti személyek megjelölésére alkalmas „kir?l”, „kit” névmásokat használja! Ezek után az értelmetlen „azúr” csakis úgy maradhat, ha mindkét utána következő névmást sajtóhibának tekintjük. Nyilván nem tehetjük. Most lássuk ama urat harmadszor is:

„...egy nagy ismeretlen úrnak
vendége voltam.”

(141. sor)

Tehát kétszer említi a titokzatos nagyurat, egyszer pedig összecúsúzott a névelővel „az úr”.

Nézzük hát az értelmes változatot:

dalolni kezdtem ekkor az úrnak,

annak, kir?l nem tudja senki, hol van,

annak, kit nem lelek se most, se holtan.

Most nézzük azért meg az 'úr' szöveggörnyezetét, képi helyzetét a három esetben. Az első a kozmikus látomás, 65.-107. sorok között, b?vebben:

„künn az el?csarnok fényárban úszott,
a házigazda a lépcs?n bucsúzott,
el?kel? úr, az ég óriása,
a bálterem hatalmas glóriása”

tehát költ?nk az ? gyönyör? látomásában három sorban írja le a néven nem nevezett urat, közli helyzetét – a lépcs?n – közli, vagyis inkább sejteti rangját az égen és azon belül a bálteremben. Ezzel szemben a két másik úr, a vitatott „azúr” és a 141. sor „úr”-ja egyaránt ismeretlen, róla nincs pontos tudomásunk, kilétét találgatjuk. Ez utóbbi két úr már a látomás után, a költő szubjektív elmélkedése során, a mindennapi ébrenlét állapotában említetik. Nos, az úr, akit csak látomásban láthatunk tisztán, éber állapotunkban pedig vakon találgatjuk mibenlétét, Isten. Szó sem lehet itt valami impresszionista beütésről, semmiféle azúr-rejtélyről, a helyzet napnál világosabb. Ezt a verstípust, gondolatiságot, témakört úgy mondják az irodalomtörténészek, hogy istenes vers. Hogy ez sokaknak nem tetszett, akár a költő korában, szabadk?m?ves körökben, akár a mi id?nkben a

pártbizottságon, az biztos. De ezek elmúltak(?), lehet javítani.

Zárszóként: a kifogásolt hibának kétféle megjelenésére bukkantam most, hogy az internet segítségével egyszer?en kereshetünk. Hol „az azúrnak,” hol pedig „azúrnak,”. Ez is csak a bevezet?ben említett csapatmunka következménye, egyik szerkeszt? így, másik úgy látja jónak. Ám ez a kétféleség létével is értetlenségüket bizonyítja.

Most lássuk a két változatot. Igen, a *Hajnali részegségnek* így tulajdonképpen két változata van.

google keresés: 'ekkor azúrnak,'

(vicces, de nem véletlen, ez is megjelent: „Keresési javaslat: [ekkor](#)]]>[az úrnak](#)]]>.”)

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00566/17685.htm>

google keresés: 'ekkor az azúrnak,'

<http://mek.oszk.hu/00700/00753/html/vers1303.htm>

Pogány István

* * *

KOSZTOLÁNYI DEZS?: HAJNALI RÉSZEGSÉG

Elmondanám ezt néked. Ha nem unnád.
Múlt éjszaka - háromkor - abbahagytam
a munkát.
Le is feküdtem. Ám a gép az agyban
zörgött tovább, kattogva-zúgva nagyban,
csak forgolódtam dühösen az ágyon,
nem jött az álom.
Hívtam pedig, így és úgy, balga szókkal,
százig olvasva s mérges altatókkal.
Az, amit irtam, lázasan meredt rám.
Izgatta szívem negyven cigarettám.
Meg más egyéb is. A fekete. Minden.
Hát fölkelek, nem bánom az egészséget,
sétálgatok szobámba le- föl, ingben,
köröttem a családi fészek,
a szájakon lágy, álombeli mézek
s amint botorkálok itt, mint részeg,
az ablakon kinézek.

Várj csak, hogy is kezdjem, hogy magyarázzam?

Te ismered a házam
s ha emlékezni tudsz a
a hálósobámra, azt is tudhatod,
milyen szegényes, elhagyott
ilyenkor innen a Logodi-utca,
ahol lakom.
Tárt otthonokba látsz az ablakon.
Az emberek feldöntve és vakon
vízszintesen feküsznek
s megforduló szemük kancsítva néz szét
ködébe csalfán csillogó eszüknek,

mert a mindennapos agy-vérszegénység
borult reájuk.

Mellettük a cip?jük, a ruhájuk
s ?k egy szobába zárva, mint dobozba,
melyet ébren szépítnek álmodozva,
de - mondhatom - ha így reá meredhetsz,
minden lakás olyan, akár a ketrec,
Egy kelt?óra átketyeg a csöndb?l,
sántítva baktat, nyomba felcsörömpöl
és az alvóra szól a
harsány riasztó: «ébredj a valóra».
A ház is alszik, holtan és bután,
mint majd száz év után,
ha összeomlik, gyom virít alóla
s nem sejtí senki róla,
hogyan otthonunk volt-e, vagy állat óla.

De fön, barátom, ott fön a der?s ég,
valami tiszta, fényes nagyszer?ség,
reszketve és szilárdul, mint a h?ség.
Az égbolt,
egészen úgy, mint hajdanába rég volt,
mint az anyám paplanja, az a kék folt,
mint a vízfesték, mely írkámra szétfolyt,
s a csillagok
lélek? lelke csöndesen ragyog
a langyos ?szi
éjjelbe, mely a hideget el?zi,
kimondhatatlan messze s odaát,
?k, akik nézték Hannibál hadát
s most néznek engem, aki ide estem
és állok egy ablakba, Budapesten.

Én nem tudom, mi történt vélem ekkor,
de úgy rémlett, egy szárny suhan felettem
s felém hajol az, amit eltemettem
rég, a gyerekkor.

Olyan sokáig
bámultam az égbolt gazdag csodáit,
hogyan már pirkadt is keleten s a szélben
a csillagok szikrázva, észrevétlen
meg-meglibegtek és távolba roppant
t?zcsóva lobbant,
egy mennyei kastély kapuja tárult,
körötte láng gyult,
valami rebbent,
oszolni kezdett a vendégsereg fent.
a hajnali homály mély
árnyékai közé lengett a báléj,
kűn az el?csarnok fényárban úszott,
a házigazda a lépcs?n bucsúzott,
el?kel? úr, az ég óriása,
a bálterem hatalmas glóriása
s mozgás riadt, csilingelés, csodás,
halk n?i suttogás,
mint amikor már vége van a bálnak
s a kapusok kocsikért kiabálnak.

Egy csipkefátyol
látszott, amint a távol
homályból
gyémántosan aláfoly
egy messze kékl?,
pazar belép?,
melyet magára ölt egy drága, szép n?
és rajt egy ékk?
behintve fénnel ezt a néma békét.
a halovány ég túlvilági kékét,
vagy tán egy angyal, aki sz?zi,
szép mozdulattal csillogó fejékét
hajába t?zi
és az álomnál csendesebben
egy arra ringó,
könny?cske hintó
mélyébe lebben
s tovább robog kacér mosollyal ebben.
aztán amíg vad paripái futnak
a farsangosan-lángoló Tejutnak
arany konfetti-záporába sok száz
bazár között, patkójuk fölsziporkáz.

Szájtátva álltam
s a boldogságtól föl-fölkiabáltam,
az égbe bál van, minden este bál van
és fölvilágolt mély értelme ennek
a régi, nagy titoknak, hogy a mennynek
tündérei hajnalba hazamennek
fényes körútjain a végtelennek.

Virradtig
maradtam így és csak bámultam addig.
Egyszerre szóltam: hát te mit kerestél
ezen a földön, mily silány regéket,
miféle ringyók rabságába estél,
mily kézirat volt fontosabb tenéked,
hogy annyi nyár múlt, annyi sok deres tél
és annyi rest éj
s csak most tűnik szemedbe ez az estély?

Ötven,
jaj ötven éve - lelkem visszadöbben -
halottjaim is itt-ott, egyre többen -
jaj, ötven éve tündököl fölöttem
ez a sok él?, fényes, égi szomszéd,
ki látja, hogy a könnyem morzsolom szét.
Szóval bevallom néked, megtörötten
földig borultam s mindezt megköszöntem.

Nézd csak, tudom, hogy nincsen mibe hinnem
s azt is tudom, hogy el kell mennem innen.
de pattanó szívem feszítve húrnak,
dalolni kezdtem ekkor azúrnak,
annak, kir?l nem tudja senki, hol van,
annak, kit nem lelek se most, se holtan.
Bizony, ma már, hogy izmaim lazúlnak,
úgy érzem én, barátom, hogy a porban,
hol lelkek és göröngyök közt botoltam,

mégis csak egy nagy, ismeretlen úrnak
vendége voltam.

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00566/17685.htm>

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát,
a következ? címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu]]>

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyaláatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
